

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi holhouslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että holhouslakiin lisätään säännökset, jotka koskevat holhoojan oikeutta avata eräitä vajaavaltaiselle saapuneita kirjeitä sekä holhoojan velvollisuutta korvata holhottavalle aiheuttamansa vahinko. Vahingonkorvausvastuuta koskevia säännöksiä muutettaisiin myös siten, että holhottava ei enää olisi velvollinen korvaamaan vahinkoa, jonka holhooja on aiheuttanut kolmannelle toimiesaan holhottavan lukuun.

Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi eräitä holhouslain, avioliittolain ja perintökaaren säännöksiä, jotka koskevat tuomioistuimen tai holhouslautakunnan luvan tarpeellisuutta tehtäessä oikeustoimia, joissa holhottava on osallinen.

Muun muassa vajaavaltaisen puolesta tehtävä huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden kauppa tulisi luvanvaraiseksi. Holhouslautakunnan mahdollisuuksia valvoa omaisuuden hoitoa ja käyttöä parannettaisiin myös ottamalla käyttöön omaisuuden hoitosuunnitelmat.

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vajaavaltaiselle viranhaltijan tai työntekijän kuoleman johdosta suoritettavasta korvauksesta olisi eräissä tapauksissa ilmoitettava holhouslautakunnalle.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan noin kuukauden kuluttua sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Holhouslainsäädännön uudistaminen on jo pitkään ollut vireillä oikeusministeriössä. Ehdotus holhouslainsäädännön kokonaisuudistukseksi valmistui vuonna 1992, minkä jälkeen siitä pyydettiin ja saatiin laintarkastuskunnan lausunto (n:o 4/1992). Laintarkastuskunta piti holhouslain kokonaisuudistusta tarpeellisena lain yleisen vanhentuneisuuden vuoksi. Uudistukseen tähtäävää hallituksen esitystä ei kuitenkaan ole voitu antaa, koska holhoustoimen paikallishallinnon järjestämisestä ei ole saavutettu kaikkia osapuolia tyydyttävää ratkaisua. Sen johdosta, että holhouslainsäädännön kokonaisuudistus toistaiseksi viipyy, ehdotetaan nykyiseen holhouslakiin tehtäväksi eräitä holhottavan oikeusturvaa parantavia muutoksia, jotka on mahdollista toteuttaa ilman, että hol-

houstoimen hallintoa koskeviin säännöksiin on niiden johdosta tarvetta puuttua.

Esitykselle on antanut välittömän aiheen se, että holhouslaissa ei ole säännöksiä siitä, millä edellytyksillä holhooja voi avata vajaavaltaiselle saapuneita kirjeitä. Erityisesti holhoojantoinen alkuvaiheissa on tavallista, että holhottavalle saapuu hänen omalla nimellään kirjeitä asioista, joista holhoojan tulee huolehtia. Jotta holhooja voisi asianmukaisesti hoitaa tehtäviään, hänen tulisi voida holhottavan suhtautumisesta huolimatta avata sellaisia kirjeitä, jotka koskevat holhoojalle kuuluvaa asiaa.

Hallitusmuodon 12 §:n mukaan kirjesalaisuus on loukkaamaton, mikäli siitä ei ole laissa säädetty poikkeusta. Kirjesalaisuutta koskee myös ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (SopS 19/90), jäljempänä eurooppalainen ihmisoi-

keussopimus, 8 artikla. Sen 1 kappaleen mukaan jokaisella on oikeus nauttia muun muassa kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Oikeuden käyttämiseen voidaan artiklan 2 kappaleen mukaan puuttua ainoastaan, jos laki sen sallii ja jos puuttuminen on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä kappaleessa mainittujen yleisten tai yksityisten oikeushyvien turvaamiseksi. Eurooppalainen ihmisoikeussopimus tuli Suomeen nähden voimaan 10 päivänä toukokuuta 1990.

Kirjeenvaihtoa koskeva määräys sisältyy myös kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen (SopS 8/76). Sen 17 artiklan 1 kappaleen mukaan kenenkään kirjeenvaihtoon ei saa mielivaltaisesti tai laittomasti puuttua. Yleissopimus tuli Suomeen nähden voimaan 23 päivänä maaliskuuta 1976.

Voidaan ajatella, että holhoojan suorittama kirjeen avaaminen olisi jo nykyisin laissa sallittua sillä perusteella, että holhoojalla on velvollisuus huolellisesti hoitaa vajaavaltaisen asioita. Holhoojan velvollisuuksien huolellinen täyttäminen näet edellyttää, että holhooja voi perehtyä sellaisen vajaavaltaiselle saapuneen kirjeen sisältöön, joka koskee hänelle kuuluvaa asiaa. Kun holhoojan oikeus johdetaan huolellisuusveloitteesta, jää kuitenkin epäselväksi, voidaanko selkeyden vaatimusta, jonka eurooppalaisen ihmisoikeussopimuksen on katsottu asettavan ihmisoikeuksia koskettavalle lainsäädännölle, pitää täytettynä. Eurooppalaisen ihmisoikeustoimikunta on vuonna 1992 ottanut tutkittavakseen asiaa koskevan Suomeen kohdistuvan valituksen (hakemus n:o 18969/91) ja antanut siitä raporttinsa vuonna 1993. Asia on yhä vireillä Euroopan neuvostossa. Sen varmistamiseksi, että edellä mainittujen yleissopimusten ja Suomen holhouslain säädännön välillä ei ole ristiriitaa, holhouslaisia ehdotetaan selkeästi säänneltäviksi ne edellytykset, joiden vallitessa holhooja voi avata holhottavansa kirjeitä.

Lisäksi ehdotetaan, että holhottavalle kuuluvan omaisuuden hoitoa koskevaa valvontaa tehostetaan lisäämällä jossakin määrin niiden oikeustoimien piiriä, joihin tarvitaan holhouslautakunnan tai holhoustuomioistuimen lupa. Muun muassa huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden ostaminen ja luovuttaminen tulisivat luvanvaraisiksi. Tässä kohden on otettu huomioon lausuma, jonka eduskunta antoi hyväksyessään holhouslain muuttamista koske-

neen lain (368/83). Eduskunta edellytti tuolloin, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin holhouslain 39 ja 40 §:n tarkistamiseksi niin, että näissä säännöksissä otetaan huomioon asunto-osakkeiden myynti sekä muutkin nykyajan käytännön elämässä esiintyvät yleisimmät oikeustoimet.

Omaisuuden hoidon valvontamahdollisuuksien parantamiseen tähtää myös ehdotus, jonka mukaan holhouslautakunta voisi tarvittaessa määrätä, että holhoojan on laadittava omaisuuden hoidon ja käytön ohjeeksi hoitosuunnitelma. Näin voitaisiin lisätä ennakkosuunnittelua holhoojan tehtävien hoidossa ja turvata holhottavan asemaa etenkin tapauksissa, joissa omaisuuden runsaus tai sen tavanomaista vaikeampi hoidettavuus edellyttää holhoojalta erityistä suunnitelmallisuutta.

Holhouslakiin ei nykyisin sisälly säännöstä holhoojan velvollisuudesta korvata holhottavalle aiheuttamansa vahinko. Tämä on synnyttänyt epätietoisuutta siitä, millaisia periaatteita vahingon korvaamiseen olisi sovellettava. Esityksessä ehdotetaan, että holhouslakiin lisättäisiin asiaa koskeva säännös. Samalla ehdotetaan nimenomaisesti suljettavaksi pois holhottavan niin sanottu isännänvastuu sellaisesta vahingosta, jonka holhooja on aiheuttanut toimiessaan holhottavansa lukuun.

Se, mitä holhouksesta holhouslaissa säädetään, koskee holhouslain 70 §:n 2 momentin mukaan yleensä myös uskotun miehen tointa. Ehdotetut muutokset tulisivat tämän mukaisesti koskemaan myös tapauksia, joissa henkilölle on holhottavaksi julistamisen sijasta määrätty uskottu mies.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi tehtäväksi vähäisiä muutoksia avioliittolain 86 §:ään ja perintökaaren (40/65) 23 lukuun. Ehdotukset liittyvät holhouslain 39 ja 40 §:ää koskeviin muutosehdotuksiin.

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakiin (202/64) ehdotetaan lisättäväksi säännös, jonka mukaan vajaavaltaiselle lain 3 §:n 4 momentin nojalla suoritettavasta taloudellisesta tuesta olisi ilmoitettava holhouslautakunnalle. Taloudellinen tuki tulisi näin samaan asemaan kuin siihen rinnastettavat ryhmähenkivakuutukset, joiden nojalla maksettavasta korvauksesta on vakuutussopimuslain (543/94) 70 §:n 2 momentin mukaan tehtävä ilmoitus. Vakuutussopimuslaki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1995.

2. Esityksen vaikutukset

Ehdotetut säännökset selkiinnyttävät holhoojan ja holhottavan välistä oikeussuhdetta sekä parantavat holhoojan ja uskotun miehen toimintaan kohdistuvaa valvontaa edellä selostetuvin tavoin. Säännösten tullessa voimaan holhouslautakunnissa ratkaistavien lupa-asioiden määrä lisääntyisi jossakin määrin nykyisestä. Lisäyksen määrä holhouslautakuntaa kohden on kuitenkin vähäinen.

Esityksellä ei ole vaikutuksia valtion tai kuntien talouteen.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä. Ehdotetut säännökset perustuvat holhouslain kokonaisuudesta valmistelleen holhouslakitoimikunnan mietintöön (komitean-

mietintö 1989:50) ja sen työtä jatkaneen työryhmän ehdotukseen. Esitystä valmisteltaessa on otettu huomioon holhouslakitoimikunnan mietinnöstä saadut lausunnot, joista on oikeusministeriössä laadittu julkaisematon tiivistelmä, sekä työryhmän ehdotuksesta pyydetty laintarkastuskunnan lausunto.

Esitysehdotuksen johdosta on kuultu ulkoasiainministeriötä, sisäasiainministeriötä, patentti- ja rekisterihallitusta, Suomen Kuntaliittoa ja Kuntien Eläkevakuutusta.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy eurooppalaisen ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaan ja kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen 17 artiklaan edellä 1 kohdassa selostetulla tavalla.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Holhouslaki

35 a §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi edellytyksistä, joiden vallitessa holhooja voi avata holhottavalleen tulleita kirjeitä tämän suostumuksetta. Hallitusmuodon 12 §:n mukaan lailla on mahdollista säätää poikkeuksia kirjesalaisuuden suojasta. Tällainen poikkeussäännös sisältyy nykyisin muun muassa mielen-terveyslain (1116/90) 28 §:ään.

Poikettaessa hallitusmuodon turvaamasta oikeudesta on pidettävä lähtökohtana, että poikkeamiseen tulee olla painava syy ja että poikkeuksen on oltava asianmukaisesti rajattu. Eurooppalaisessa ihmisoikeussopimuksessa edellytetään samankaltaisten perusteiden käsilläoloa. Sen 8 artiklan 2 kappaleen mukaan yksilön oikeuteen nauttia kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta voidaan viranomaisten taholta puuttua ainoastaan, kun laki sen sallii ja kun se on demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätöntä yhden tai useamman kappaleessa mainitun tavoitteen kannalta. Sopimusta sovellettaessa on ensiksi mainitun edellytyksen katsot-

tu sisältävän myös vaatimuksen lainsäädännön sellaisesta selkeydestä, että yksilöt voivat ennakoida lain merkityksen omalta kannaltaan ja toisaalta vaatimuksen siitä, että laki ei ole liian avoin, vaan asettaa viranomaisten harkintavallalle selkeät rajat. Jälkimmäisen edellytyksen, jonka mukaan rajoituksen tulee olla demokraattisessa yhteiskunnassa välttämätön, on puolestaan katsottu tarkoittavan, että rajoituksen on oltava oikeassa suhteessa sillä pyrittyyn tavoitteeseen siten, että rajoitusta ei uloteta laajemmaksi kuin on välttämätöntä.

Tieto siitä, että henkilölle on määrätty lailinen edustaja, holhooja tai uskottu mies, ei yleensä välittömästi tavoita kaikkia niitä tahoja, joiden kanssa asianomaisella henkilöllä on oikeussuhteita. Sen vuoksi on erityisesti edustajantoimen alkuvaiheissa tavallista, että tällaiselle henkilölle saapuu hänen omalla nimellään kirjeitä asioista, joista edustajan tulee huolehtia. Jos näissä tapauksissa vaadittaisiin, että edustajan tulisi kirjeen avaamiseen aina hankkia päämiehensä suostumus, jouduttaisiin vaikeuksiin esimerkiksi silloin, kun päämies etunsa vastaisesti kieltäytyy yhteistoiminnasta tai kun hän ei tilansa vuoksi kykene antamaan

suostumusta. Kirjeen jääminen avaamatta tai avaamisen viivästyminen voisi näissä tapauksissa aiheuttaa päämiehelle oikeudenmenetyksen tai taloudellista tappiota.

Jotta holhoojalle ja uskotulle miehelle turvattaisiin näissäkin tilanteissa mahdollisuus huolehtia päämiehensä eduista, ehdotetaan, että heille annetaan oikeus avata päämiehelleen osoitettu kirje. Oikeus rajattaisiin kuitenkin koskemaan ainoastaan sellaisia kirjeitä, joiden voidaan lähettäjän nimen tai muun erityisen seikan nojalla päätellä koskevan asiaa, josta holhoojan tai uskotun miehen tulee huolehtia. Käytetty sanonta osoittaa, että holhoojalla tulee olla selvä ja konkreettinen peruste päättelmälle. Muiden kirjeiden osalta kirjesalaisuus olisi rajoittamaton, ja holhooja tai uskottu mies, joka avaa päämiehelleen tulleen tällaisen kirjeen ilman tämän suostumusta, voidaan tuomita rangaistukseen rikoslain 38 luvun 8 §:n nojalla viestintärikoksesta.

39 §. Pykälän 4 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että se ei enää koske sopimuksia yhtiön rupeamisesta liikkeen harjoittamista varten. Yhtiösopimuksia koskeva säännös siirrettäisiin täsmennettynä uuteen 5 kohtaan. Samalla 4 kohdan kieliasua muutettaisiin siten, että jakamattomassa pesässä elämistä koskevaa sopimusta nimitetään sopimukseksi kuolinpesän yhteishallinnosta. Käytetty käsitteistö tulee näin vastaamaan perintökaaren 24 luvussa omaksuttua. Myös pykälän johdantokappaleen kieliasua nykyaikaistettaisiin.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta. Holhooja ei sen mukaan voi ilman tuomioistuimen suostumusta tehdä holhottavansa puolesta sopimusta avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustamisesta tai tällaiseen yhtiöön liittymisestä. Suostumus tarvittaisiin niissäkin tapauksissa, joissa holhottavan vastuu yhtiön velvoitteista on avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (389/88) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettu tavoin rajoitettu.

Tuomioistuimen suostumus tarvittaisiin yhtiön perustamiseen tai siihen liittymiseen. Sellaisen yhtiösopimuksen muuttamiseen, jossa holhottava jo on osapuolena, ei sitä vastoin tarvittaisi suostumusta. Ehdotettu lisäys korvaa osittain nykyisen 4 kohdan. Säännöksen siirtämisestä uuteen 5 kohtaan on holhouslain 44 § huomioon ottaen seurauksena, että myös holhoojina olevat holhottavan vanhemmat ovat velvolliset hakemaan luvan tässä tarkoitettuihin oikeustoimiin.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 kohta, jonka mukaan holhoojan olisi pääsäännön mukaan hankittava holhoustuomioistuimen lupa arvopapereiden, yhteisöjen osuuksien ja niin sanottujen johdannaissopimusten ostamiseen. Ehdotettu muutos täydentäisi nykyistä lupasääntelyä, jossa ei ole otettu huomioon sitä, että taloudellista toimintaa harjoitetaan nykyisin paljolti muissa oikeudellisissa muodoissa kuin yksityisenä elinkeinonharjoittajana. Erilaiset yhteisöosuudet ja arvopapereihin liittyvät oikeudet voivat nykyisin edustaa huomattavia taloudellisia arvoja. Niihin sijoittamiseen voi toisaalta liittyä myös merkittäviä riskejä omaisuuden säilymisen kannalta. Sen vuoksi on asianmukaista, että holhousviranomainen voi ennen kaupan päteväksi tuloa tutkia, onko kauppaa pidettävä sellaisena oikeustoimena, että se täyttää ne vaatimukset, jotka omaisuuden hoitamiseksi on holhouslaissa asetettu.

Käsitettä arvopaperi on ehdotetussa 6 kohdassa käytetty arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetussa merkityksessä. Näin ollen se kattaa muun muassa todistukset, jotka annetaan osakkeesta tai muusta osuudesta yhteisön omaan pääomaan tai siihen liittyvästä osinko-, korko- tai merkintäoikeudesta, samoin kuin sijoitusrahasto-osuudet ja eräin edellytyksin osuudet joukko- tai vaihtovelkakirjalainaan. Muita yhteisöjen osuuksia ovat puolestaan esimerkiksi osuudet avoimessa ja kommandiittiyhtiössä sekä osuuskunnassa.

Tuomioistuimen suostumus olisi yleensä tarpeen myös niin sanottujen johdannaissopimusten vastikkeelliseen hankkimiseen. Suostumus olisi hankittava, jos johdannaissopimuksen kohde-etuutena on arvopaperi, valuutta, korko, johdannaissopimus tai tällaisen kohde-etuuden hinnan kehitystä kuvaava tunnusluku. Rajauksella on pyritty siihen, että holhooja ei voisi ilman tuomioistuimen suostumusta sijoittaa holhottavan varoja rahamarkkinoilla kaupan kohteena oleviin johdannaissopimuksiin. Vapaata sijoittamista tämänluonteisiin riskeihin sisältäviin kohteisiin ei ole aiheellista sallia, kun otetaan huomioon, että omaisuuden hoidossa on holhouslain 43 §:n mukaisesti keskeisenä tavoitteena pidettävä omaisuuden säilymistä siltä osin kuin omaisuutta ei ole käytettävä holhottavan tarpeisiin. Suostumus olisi tarpeen siitä riippumatta, onko johdannaissopimus vakioitu vaiko ei. Koska ei ole yleisesti tunnettua, mitä johdannaissopimuksilla tarkoitetaan, py-

kälään ehdotetaan otettavaksi nimenomainen viittaus kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain (772/88) 1 luvun 2 §:ään, jossa johdannaissopimuksen käsite on määritelty.

Pääsäännöstä, jonka mukaan arvopapereiden, yhteisöjen osuuksien ja edellä mainittujen johdannaissopimusten vastikkeellinen hankkiminen edellyttää holhoustuomioistuimen suostumusta, tehtäisiin kuitenkin lukuisia poikkeuksia. Lupaa ei ensinnäkään tarvittaisi valtion, kunnan tai kuntayhtymän liikkeeseen laskemien joukkovelkakirjojen, esimerkiksi niin sanottujen valtionobligaatioiden ostamiseen. Lupaa ei näissä tapauksissa voida pitää tarpeellisenä, koska kysymys on varojen säilymisen kannalta sangen turvallisesta sijoituksesta.

Holhooja voisi ostaa ilman tuomioistuimen lupaa myös arvopaperimarkkinain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuja arvopapereita, toisin sanoen arvopapereita, joilla käydään julkisesti kauppaa arvopaperipörssissä tai muulla mainitussa lainkohdassa säädettyllä tavalla. Myös sijoitusrahasto-osuuksien hankkiminen olisi tietyn edellytyksin sallittua. Sijoitusrahaston osuuksilla tarkoitetaan sijoitusrahastolain (480/87) 22 §:n mukaisia rahasto-osuuksia. Luvan hakemista näihin oikeustoimiin ei ole katsottu tarpeelliseksi edellyttää, koska kaupan kohteella on näissä tapauksissa selkeästi määrittyvä hinta ja koska mainittujen arvopapereiden liikkeeseenlaskijaan kohdistuva erityinen tiedonantovelvollisuus vähentää puheena oleviin sijoitusmuotoihin liittyviä riskejä.

Sijoitusrahaston osuuksia voitaisiin ostaa ilman holhoustuomioistuimen suostumusta kuitenkin ainoastaan sillä edellytyksellä, että rahaston pääomasta vähintään kolmeneljäsosa on sijoitettuna edellä mainitun tavoin julkisen kaupankäynnin kohteena oleviin arvopapereihin tai valtion, kunnan tai kuntayhtymän liikkeeseen laskemiin joukkovelkakirjoihin. Tällä rajoituksella pyritään siihen, että ilman holhoustuomioistuimen suostumusta olisi mahdollista sijoittaa vain sellaisiin rahastoihin, joiden sijoitustoiminnassa painotetaan sijoituksen varmuutta. Silti tällaiseenkin sijoittamiseen liittyy riskejä, joiden suuruutta holhoojan on huolellisesti harkittava sijoituspäätöstä tehdessään. Arvioitaessa holhousviranomaisen suostumuksen tarpeellisuutta olisi ratkaisevana ajankohtana pidettävä oikeustoimen tekohetkeä. Jos rahaston sijoituspolitiikka myöhemmin muuttuu siten, että edellä mainitut sijoit-

tamistapaa koskevat edellytykset eivät enää toteudu, tällä ei ole vaikutusta sitä aikaisemmin tehtyjen oikeustointen pätevytyteen.

Lupaa ei myöskään tarvittaisi puhelinosaikkeiden tai -osuuksien hankkimiseen. Näillä tarkoitetaan osakkeita ja osuuksia, joihin liittyy oikeus saada telediittymä puhelinyhdistyksen tai -yhtiön kanssa erikseen sovittavin ehdoin. Lupaa ei näissä tapauksissa ole aiheellista vaatia, koska puhelinosaikkeita ja -osuuksia ei yleensä osteta sijoitustarkoituksessa, vaan kysymys on siitä, että holhottavalle hankitaan hänelle tarpeellinen puhelin. Luvan vaatiminen merkitsisi tällöin tuomioistuinten kuormittamista asioilla, jotka eivät ole holhottavan oikeusturvan kannalta olennaisia.

Vastaavista syistä ei lupaa myöskään tarvittaisi sellaisten osakkeiden tai osuuksien ostamiseen, joiden tuottaman oikeuden pääasiallisena sisältönä on oikeus kotitaloudessa tavanomaisesti käytettävän hyödykkeen tai palvelun saamiseen. Jos kysymyksessä on osuuden hankkiminen, edellytetään lisäksi, että osuuteen ei liity henkilökohtaista vastuuta yhteisön veloista. Tähän ryhmään kuuluvia oikeuksia ovat esimerkiksi niin sanottujen kulutusosuuskuntien osuudet, joihin ei liity jäsenen lisämaksuvelvollisuutta, sekä autopaikan tai kellaritilojen hallintaan taikka antenniliittymän käyttöön oikeuttavat osakkeet. Harkittaessa, kuuluuko oikeustoimi tähän ryhmään, on ratkaisevana pidettävä osakkeeseen tai osuuteen liittyvän hyödykkeen tai palvelun tavanomaista käyttöä tarkoittamista. Oikeustoimen pätevyys ei näin ollen riipu siitä, millä tavoin sillä saatua hyödykettä tai palvelua käytetään holhottavan taloudessa.

Tuomioistuimen suostumusta ei myöskään tarvita huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden tai osuuksien ostamiseen. Näihin oikeustoimiin tarvittaisiin kuitenkin holhouslautakunnan lupa siten kuin ehdotetaan säädetäväksi 40 §:n 1 momentin 5 kohdassa.

Edellä selostetut säännökset merkitsevät sitä, että holhoojalla on mahdollisuus käyttää tavalisia sijoittamisen muotoja ilman, että holhousviranomaisen lupa on tarpeen. Vastaavalla tavoin holhooja voi hankkia holhottavalleen kotitalouteen tyypillisesti liittyviä hyödykeitä ja palveluksia silloinkin, kun oikeus hyödykkeeseen tai palveluun on sidottu arvopaperiin tai osuuteen yhteisössä. Näin menetellessään holhoojan on luonnollisesti noudattava häneltä holhouslain 33 §:ssä edellytettyä tunnollisuutta

ja 43 §:ssä olevaa säännöstä omaisuuden sijoittamisesta siten, että sen säilyttämisestä on riittävä varmuus ja että sille saadaan kohtuullinen tuotto.

40 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 kohta, jolla tehtäisiin luvanvaraiseksi holhottavan puolesta tapahtuva huoneiston hallintaan oikeuttavien osakkeiden tai osuuksien luovutus ja ostaminen. Lupa tarvittaisiin myös asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/90) tarkoitetun asumisoikeuden ostamiseen ja luovuttamiseen. Luvan myöntäisi näissä tapauksissa holhouslautakunta. Ehdotus parantaa huomattavasti holhoojan toiminnan ennakkollista valvontaa, sillä asunnon kauppa on tavallisin holhottavan puolesta tehtävä merkittävä oikeustoimi.

Pykälään lisättäisiin myös uusi 6 kohta. Sen mukaan holhoojalla ei olisi oikeutta ilman holhouslautakunnan lupaa tehdä holhottavansa puolesta sopimusta perinnönjaosta, joka toimitetaan ilman pesänjakajaa. Ehdotus liittyy perintökaaren 23 lukuun, jota ehdotetaan tässä esityksessä muutettavaksi siten, että pesänjakajan määrääminen ei enää olisi pakollista silloin, kun pesän osakkaana on vajaavaltainen. Jos jako toimitetaan niin sanottuna sopimusjakona pesänjakajaa käyttämättä, jakoon tarvittaisiin kuitenkin holhouslautakunnan lupa tai jälkikäteen annettu hyväksyminen, jotta se olisi pesän osakkaana olevaan vajaavaltaiseen nähden sitova.

Ehdotettujen lisäysten johdosta pykälän 4 kohtaan tehtäisiin tekninen korjaus. Samalla pykälän johdantokappaleen kieliasua nykykaistettaisiin.

49 a §. Pykälän 1 ja 2 momentti koskevat holhoojan vahingonkorvausvastuuta. Sen 1 momentin mukaan holhooja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimesaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut holhottavalleen. Säännöksen sanonnasta käy ilmi, että lieväkin huolimattomuus synnyttää korvausvelvollisuuden. Korvausvelvollisuus käsittää sekä varallisuusvahingon että myös henkilö- ja esinevahingon, mikäli se on aiheutettu holhoojan toimessa eli suoritettaessa holhoojalle kuuluvaa tehtävää.

Vahingonkorvauksen sovitteluun ja korvausvastuun jakautumiseen kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken sovelletaan 2 momentin mukaan vahingonkorvauslain asianomaisia säännöksiä. Korvausvastuun jakautumista koskevat säännökset ajankohtaistuvat

silloin, kun holhottavalla on useampia holhoojia. Viittaus vahingonkorvauksen sovittelusta annettuihin säännöksiin tarkoittaa sekä vahingonkorvauslain (412/74) 2 luvussa että sen 6 luvussa olevia säännöksiä vahingonkorvauksen sovittelusta.

Jos vahingon aiheuttajana on virkaholhooja, on korvausvastuusta 2 momentin mukaan lisäksi voimassa, mitä vahingonkorvauslain 3 ja 4 luvussa säädetään. Kunnalla olisi siten isännänvastuu virkaholhoojan aiheuttamasta vahingosta. Virkaholhoojan korvausvastuu määräytyisi puolestaan vahingonkorvauslain 4 luvun nojalla. Tämä merkitsee muun muassa sitä, että virkaholhooja ei joutuisi henkilökohtaiseen vahingonkorvausvastuuseen, jos hänen viakseen jää vain lievä tuottamus eli huolimattomuus. Virkaholhooja saisi myös hyväksen vahingonkorvauslain 6 luvun 2 §:ssä tarkoitetun niin sanotun kanavointiedun, mikä tarkoittaa, että hän on vastuussa vahingon kärsineelle vain siitä määrästä, jota ei voida saada kunnalta. Vahingon kärsineen tulee siten ensisijaisesti vaatia kuntaa korvaamaan vahinko.

Pykälän 3 momentti koskee holhottavan isännänvastuuta vahingosta, jonka holhooja on aiheuttanut toimesaan. Vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n 3 momentin mukaan se, jonka lukuun tehtävä suoritetaan, on eräissä tapauksissa velvollinen korvaamaan tehtävää suoritettaessa aiheutetun vahingon. Oikeuskirjallisuudessa on tämän mukaisesti katsottu, että holhottava voisi mainitun säännöksen mukaisesti olla vastuussa holhoojantoimessa aiheutetusta vahingosta. Koska holhottava ei tavallisesti voi ohjata eikä tehokkaasti valvoa holhoojansa toimintaa, isännänvastuun syntyminen holhottavalle on epätarkoituksenmukaista ja holhottavan kannalta kohtuutonta. Tämän vuoksi on 3 momenttiin otettu säännös, jonka mukaan holhottava ei ole velvollinen korvaamaan vahinkoa, jonka holhooja on aiheuttanut toimesaan hänen lukuunsa.

Holhouslain 70 §:n 2 momentin mukaisesti ehdotettu pykälä tulisi holhoojan ohella koskemaan myös uskottua miestä.

50 a §. Pykälän mukaan holhouslautakunta voisi määrätä, että holhoojan on laadittava omaisuuden hoidon ja käytön ohjeeksi hoitosuunnitelma ja esitettävä se holhouslautakunnan hyväksyttäväksi. Pykälän tarkoituksena on antaa holhouslautakunnille nykyistä paremmat mahdollisuudet huolehtia siitä, että holhoojan tehtäviä hoidetaan suunnitelmallisesti ja pitkä-

jänteisesti. Suunnitelman laatiminen voi olla tarpeen esimerkiksi silloin, kun omaisuuden määrä on huomattava tai kun omaisuus on holhoojan taitoon ja kokemukseen nähden vaikeasti hoidettavaa.

Hoitosuunnitelmaan voitaisiin ottaa täsmälliset ohjeet esimerkiksi käteisvarojen ja arvopapereiden säilytyksestä ja muista omaisuuden hoidossa noudatettavista periaatteista. Siinä voitaisiin myös määritellä, millä tavoin holhottavan omaisuutta on käytettävä hänen hyväkseen, esimerkiksi hänen koulutukseensa, virkistykseensä tai hoidosta aiheutuviin kuluihin.

Hoitosuunnitelman laatiminen olisi holhoojalle kuuluva tehtävä. Holhoojalla olisi kuitenkin mahdollisuus saada apua holhouslautakunnalta, sillä holhouslautakunnan tulee holhouslain 48 §:n mukaan tärkeämmissä hoitoasioissa avustaa holhoojaa neuvoilla, milloin hän pyytää.

Hoitosuunnitelma olisi ohjeellinen siinä mielessä, että hoitosuunnitelmasta poikkeamiseen ei liity välittömiä oikeusseuraamuksia. Hoitosuunnitelman noudattamatta jättäminen saattaisi kuitenkin antaa holhouslautakunnalle erityisen aiheen valvoa, että omaisuutta on hoidettu huolellisesti. Hoitosuunnitelmasta perusteettomasti poikkeaminen saattaisi myös ilmentää sellaista holhoojan tuottamusta, josta on seurauksena vahingonkorvausvastuu.

Hyväksyttyä hoitosuunnitelmaa voitaisiin tarvittaessa muuttaa tai täydentää. Tällöin noudatettaisiin, mitä hoitosuunnitelman laadimisesta säädetään.

Voimaantulosäännös. Uusia säännöksiä, joiden mukaan oikeustoimeen tarvitaan holhousviranomaisen lupa, ei sovellettaisi sellaiseen oikeustoimeen, joka on tehty ennen lain voimaantuloa. Uutta vahingonkorvaussäännöstä ei myöskään sovellettaisi sellaiseen vahinkoon, joka on aiheutunut ennen lain voimaantuloa.

namuoto on aiheuttanut epätietoisuutta siitä, voiko holhooja antaa suostumuksen vajaavaltaisen perillisen puolesta, vai onko oikeuden luvan hakeminen tällöin ainoa mahdollisuus.

On tarkoituksenmukaista, että holhooja voi antaa pätevästi suostumuksensa edellä tarkoitettuun oikeustoimeen, sillä kysymys on tyyppillisestä vajaavaltaisen varallisuusetujen valvonasta, joka kuuluu holhoojan tehtäviin. Tuomioistuinten kuormittaminen tällaisilla lupasioilla ei ole aiheellista silloin, kun leski ja vajaavaltaisen holhooja kykenevät sopimaan asiasta keskenään. Pykälää ehdotetaan tämän vuoksi selvennettäväksi siten, että sen sanamuoto ei enää antaisi aiheutta tulkinntalle, jonka mukaan vain tuomioistuin voi myöntää luvan perillisen ollessa vajaavaltainen.

Jos leski tahtoo tehdä oikeustoimen, johon olisi tarvittu puolison suostumus, hänen olisi ehdotetun 2 momentin mukaan hankittava siihen oikeuden lupa tai perillisten kirjallinen, avioliittolain 66 §:n mukaisesti annettu suostumus. Jos perillinen on vajaavaltainen, suostumuksen antaminen kuuluu yleisten holhousoikeudellisten periaatteiden mukaan hänen holhoojalleen. Jotta holhooja voisi antaa pätevän suostumuksen, hän ei luonnollisestikaan saa olla holhouslain 35 §:n 2 momentissa tarkoitulla tavalla esteellinen. Jos esteellisyys on olemassa esimerkiksi sen vuoksi, että perittävän leski on itse alaikäisten perillisten holhoojana, suostumuksen antamiseen on määrättävä holhouslain 65 §:n mukaisesti uskottu mies.

Voimaantulosäännös. Oikeustoimeen, joka on tehty ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin aikaisempaa lakia. Uusi laki ei siten vaikuta ennen sen voimaantuloa tehtyjen oikeustoimien pätevyysarviointiin.

1.3. Perintökaari

23 luku. Perinnönjaosta

3 §. Kun joku kuolinpesän osakkaista on vajaavaltainen, pesänjakajan tulee voimassa olevan 3 §:n mukaan toimittaa perinnönjako. Jako on näissä tapauksissa pääsäännön mukaan tehtävä niin sanottuna toimitusjakona. Pesänjakaja voi 7 §:n mukaan kuitenkin suostua sovintojakoon, jos hän katsoo sopimuksen vajaavaltaisen edun mukaiseksi. Nämä säännökset osoittavat, että pesänjakajalle on perinnönjaossa annettu holhouslautakunnan tehtä-

1.2. Avioliittolaki

86 §. Pykälän 2 momentti koskee lesken oikeutta määrätä omaisuudestaan ennen osituksen toimittamista. Jos leski tahtoo tehdä oikeustoimen, johon avioliittolain 38 tai 39 §:n mukaan olisi tarvittu puolison suostumus, hänen on 86 §:n voimassa olevan 2 momentin mukaan hankittava siihen oikeuden lupa tai, jos perilliset ovat täysivaltaisia, vaihtoehtoisesti näiden kirjallinen suostumus. Säännöksen sa-

viin rinnastuva valvontatehtävä. Holhooja ei voi vajaavaltaisen puolesta tehdä sitovaa sopimusta perinnön jakamisesta, jollei pesänjakaja anna siihen suostumustaan.

Perinnönjaon merkitys on pesän osakkaan varallisuusaseman kannalta usein siinä määrin huomattava, että sopimusjakoa koskeva valvonta on aihetta säilyttää niissä tapauksissa, joissa pesän osakas ei itse kykene valvomaan etuaan. Tapa, jolla asia on nykyisin järjestetty, ei kuitenkaan kaikilta osin ole tarkoituksenmukainen.

Nykyinen sääntely suojaa ainoastaan vajaavaltaista. Ilman valvontaa ovat sitä vastoin jääneet ne lukumäärältään lisääntyvät tapaukset, joissa henkilölle on holhottavaksi julistamisen asemesta määrätty uskottu mies. Pesänjakajan määrääminen ei myöskään kaikissa tapauksissa ole tarkoituksenmukaisin tapa huolehtia vajaavaltaisen oikeusturvasta. Pesänjakajan käyttämispakosta aiheutuu kustannuksia, jotka eivät pienissä pesissä ole oikeassa suhteessa saavutettuun hyötyyn nähden.

Näistä syistä ehdotetaan, että osakkaan vajaavaltaisuudesta ei enää aiheutuisi pakkoa käyttää pesänjakajaa. Pykälän 1 momenttiin tehtäisiin tätä tarkoittava muutos. Jako, jonka osakkaat toimittavat pesänjakajaa käyttämättä, olisi kuitenkin pätevä ainoastaan, jos holhouslautakunta on antanut suostumuksensa tai hyväksymisensä jaosta tehdylle sopimukselle. Pykälän 1 momenttiin on tehty tätä tarkoittava viittaus holhouslain 40 §:ään.

Lisäksi pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se tulisi koskemaan myös niitä tapauksia, joissa kuolinpesän osakas ei ole vajaavaltainen, mutta hänelle on määrätty uskottu mies, joka edustaa häntä perinnönjaossa. Ehdotus vastaa holhouslaista ilmenevää periaatetta, jonka mukaan uskotun miehen tointa valvotaan samalla tavalla kuin holhoojan tointa.

7 §. Pykälä koskee perinnönjakoa, jonka pesänjakaja toimittaa. Voimassa olevan 7 §:n mukaan osakkaan vajaavaltaisuus ei estä pesänjakajaa noudattamasta perinnönjaosta tehtyä sopimusta, jos pesänjakaja katsoo sopimuksen vajaavaltaisen edun mukaiseksi. Säännöksestä kuvastuu pesänjakajan tehtävä holhoojan toiminnan valvojana. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pesänjakajan suorittama sopimuksen asianmukaisuuden valvonta ulottuisi myös niihin tapauksiin, joissa

osakas ei ole vajaavaltainen, mutta hänelle on määrätty uskottu mies, joka edustaa häntä perinnönjaossa.

Silloin, kun pesänjakaja toimittaa jaon, jakoon ei tarvittaisi holhouslautakunnan lupaa siinäkään tapauksessa, että jako perustuu osakaiden väliseen sopimukseen. Tämä seikka käy ilmi ehdotetun holhouslain 40 §:n 1 momentin 6 kohdasta.

Voimaantulosäännös. Uusia säännöksiä sovellettaisiin, jos perittävä on kuollut lain voimaantulon jälkeen. Jos perittävä on kuollut tätä aikaisemmin, jaon pätevyyyteen sovellettaisiin ennen tämän lain voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.

1.4. Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelaki

12 b §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi eläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuudesta sen suorittaessa vajaavaltaiselle lain 3 §:n 4 momentissa tarkoitettua taloudellista tukea. Eläkelaitoksen olisi näissä tapauksissa ilmoitettava asiasta vajaavaltaisen kotikunnan holhouslautakunnalle.

Taloudellinen tuki on ryhmähenkivakuutukseen asiallisesti rinnastuva vakuutus, jonka nojalla vainajan leski ja alaikäiset lapset saavat edunjättäjän kuoltua kertakorvauksen. Tämän vuoksi on perusteltua, että taloudellinen tuki ja ryhmähenkivakuutuksiin perustuvat korvaukset ovat ilmoitusvelvollisuuden osalta samassa asemassa.

Heinäkuun 1 päivänä 1995 voimaan tulevan vakuutuslakilain 70 §:n 2 momentin mukaan vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta on ilmoitettava vajaavaltaisen kotipaikan holhouslautakunnalle, jos korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen. Mainittu säännös koskee muun muassa ryhmähenkivakuutukseen perustuvia korvauksia. Sitä vastoin sen ei voida katsoa koskevan taloudellista tukea, sillä vakuutuslakia ei eräitä poikkeuksia lukuunottamatta sovelleta lakisääteisiin vakuutuksiin. Ehdotettu lisäys on tämän vuoksi tarpeellinen. Ilmoituksen perusteella holhouslautakunta saa tiedon vajaavaltaiselle tulleesta varallisuuden lisäyksestä, ja voi tämän jälkeen valvoa, että varallisuutta hoidetaan holhouslaissa säädetyin tavoin.

Ilmoittamisvelvollisuus voidaan täyttää esi-

merkiksi lähettämällä holhouslautakunnalle tiedoksi jäljennös korvauspäätöksestä. Pykälässä säädetty ilmoittamisvelvollisuus syrjäyttää 12 a §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden.

kauden kuluttua sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin kuu-

1.

Laki**holhouslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä elokuuta 1898 annetun holhouslain 39 §:n johdantokappale ja 4 kohta, 40 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 kohta, näistä 40 §:n 1 momentin 4 kohta sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1969 annetussa laissa (843/69), sekä

lisätään lakiin uusi 35 a §, 39 §:ään uusi 5 ja 6 kohta, 40 §:n 1 momenttiin uusi 5 ja 6 kohta sekä lain 4 lukuun uusi 49 a § ja lakiin uusi 50 a § seuraavasti:

35 a §

Holhoojalla on ilman holhottavan suostumusta oikeus avata sellaisia holhottavalle saapuneita kirjeitä, joiden voidaan lähettäjän nimen tai muun erityisen seikan perusteella päätellä koskevan asiaa, josta holhoojan tulee huolehtia.

39 §

Älköön holhooja ilman tuomioistuimen lupaa holhottavan puolesta:

4) tehkö sopimusta kuolinpesän yhteishallinnosta eikä elinkorosta;

5) tehkö sopimusta avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustamisesta taikka tällaiseen yhtiöön liittymisestä;

6) vastiketta antamalla hankkiko arvopapereita, kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termineillä annetun lain (772/88) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja johdannaissopimuksia, joiden kohde-etuutena on arvopaperi, valuutta, korko, johdannaissopimus tai tällaisen kohde-etuuden hinnan kehitystä kuvaava tunnusluku, eikä osuuksia yhteisöissä lukuun ottamatta:

a) valtion, kunnan tai kuntayhtymän liikkeen laskemia joukkovelkakirjoja;

b) arvopapereita, joilla käydään arvopaperimarkkinalain (495/89) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuihin tavoin julkisesti kauppaa;

c) osuuksia sellaisessa sijoitusrahastossa, jonka pääomasta vähintään kolmeneljäsosa on sijoitettuna a ja b alakohdissa tarkoitettuihin arvopapereihin ja joukkovelkakirjoihin;

d) puhelinosakkeita ja -osuuksia sekä muita sellaisia osakkeita tai osuuksia, joiden tuottaman oikeuden pääasiallisena sisältönä on oikeus kotitaloudessa tavallisesti käytettävän hyödykkeen tai palvelun saamiseen, jos osuuteen ei liity henkilökohtaista vastuuta yhteisön veloista; sekä

e) sellaisia osakkeita tai osuuksia, joita tarkoitetaan 40 §:n 1 momentin 5 kohdassa.

40 §

Älköön holhooja ilman holhouslautakunnan lupaa holhottavan puolesta:

4) ottako muuta lainaa kuin valtion myöntämää tai takaamaa opintolainaa, taikka menkö vekselisitoumukseen tahi vastuuseen toisen velasta;

5) luovuttako tai vastiketta antamalla hankkiko osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa, tai asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/90) tarkoitettua asumisoikeutta;

6) tehkö sopimusta perinnönjaosta, joka toimitetaan ilman perintökaaren 23 luvussa tarkoitettua pesänjakajaa.

49 a §

Holhooja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimeksaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut holhottavalle.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa säädetään. Jos virkaholhooja on aiheuttanut vahingon, korvausvastuuseen sovelletaan lisäksi vahingonkorvauslain 3 ja 4 luvun säännöksiä.

Holhottava ei ole velvollinen korvaamaan vahinkoa, jonka holhooja on aiheuttanut toimiessaan hänen lukuunsa.

50 a §

Holhouslautakunta voi määrätä, että holhoojan on laadittava omaisuuden hoidon ja käytön ohjeeksi hoitosuunnitelma ja esitettävä

se holhouslautakunnan hyväksyttäväksi, jos tätä on omaisuuden laatu ja määrä sekä muut seikat huomioon ottaen pidettävä tarpeellisenä.

Hyväksyttyä hoitosuunnitelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa tai täydentää.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Sellaiseen oikeustoimeen, joka on tehty en-

nen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Näitä säännöksiä sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa syntyneen vahingon korvaamiseen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöön panemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

2.

Laki

avioliittolain 86 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/29) 86 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (411/87), seuraavasti:

86 §

— — — — —
Eloonjäänyt puoliso on oikeutettu sanottuna aikana yksin vallitsemaan omaisuuttaan. Jos eloonjäänyt puoliso tahtoo tehdä sellaisen luovutus- tai muun toimen, johon toisen puolison suostumus 38 tai 39 §:n mukaan olisi tarpeen, siihen on kuitenkin hankittava joko oikeuden lupa tai perillisten kirjallinen 66 §:n mukaisesti annettu suostumus. Eloonjäänyt puoliso on

velvollinen tekemään osituksessa tilin omaisuuden vallinnasta kuolemantapauksen jälkeiseltä ajalta sekä sen tuotosta.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 19 .

Oikeustoimeen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

perintökaaren 23 luvun 3 ja 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/65) 23 luvun 3 ja 7 § seuraavasti:

23 luku

Perinnönjaosta

3 §

Osakkaat saavat toimittaa perinnönjaon sopimallaan tavalla. Jos osakas on vajaavaltainen tai jos uskottu mies edustaa häntä perinnönjaossa, on kuitenkin noudatettava, mitä holhouslain 40 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään.

Jos jonkun osakkaan osuus pesästä on ulosmitattu tai jos osakas vaatii, on jako pesänjakajan toimitettava.

7 §

Pesänjakajan on määrättävä perinnönjaon aika ja paikka sekä todistettavasti kutsuttava osakkaat toimitukseen. Pesänjakajan on, jos kaikki osakkaat ovat tulleet saapuville, koetet-

tava saada heidät sopimaan jaosta. Jos sopimus saadaan aikaan, jako on toimitettava sen mukaisesti.

Jos holhooja tai uskottu mies on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen osakkaan puolesta, jako voidaan toimittaa sopimuksen mukaisesti, jos pesänjakaja katsoo sen päämiehen edun mukaiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

4.

L a k i

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 30 päivänä huhtikuuta 1964 annettuun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakiin (202/64) uusi 12 b § seuraavasti:

12 b §

Jos eläkelaitos suorittaa vajaavaltaiselle 3 §:n 4 momentissa tarkoitettua taloudellista tukea, eläkelaitoksen tulee sen estämättä, mitä 12 a §:ssä säädetään, ilmoittaa siitä vajaavaltaisen kotikunnan holhouslautakunnalle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 1995

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Olli-Pekka Heinonen*

1.

Laki

holhouslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 19 päivänä elokuuta 1898 annetun holhouslain 39 §:n johdantokappale ja 4 kohta, 40 §:n 1 momentin johdantokappale ja 4 kohta, näistä 40 §:n 1 momentin 4 kohta sellaisena kuin se on 30 päivänä joulukuuta 1969 annetussa laissa (843/69), sekä

lisätään lakiin uusi 35 a §, 39 §:ään uusi 5 ja 6 kohta, 40 §:n 1 momenttiin uusi 5 ja 6 kohta sekä lain 4 lukuun uusi 49 a § ja lakiin uusi 50 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

39 §

Älköön holhooja, oikeuden luvatta, holhunalaisen puolesta:

4) tehkö välipuhetta yhtiöön rupeamisesta liikkeen harjoittamista tahi jakamattomassa pesässä elämistä varten, eikä myöskään elinkorosta.

35 a §

Holhoojalla on ilman holhottavan suostumusta oikeus avata sellaisia holhottavalle saapuneita kirjeitä, joiden voidaan lähettäjän nimen tai muun erityisen seikan perusteella päätellä koskevan asiaa, josta holhoojan tulee huolehtia.

39 §

Älköön holhooja ilman tuomioistuimen lupaa holhottavan puolesta:

4) tehkö sopimusta kuolinpesän yhteishallinnosta eikä elinkorosta;

5) tehkö sopimusta avoimen yhtiön tai kommandiittiyhtiön perustamisesta taikka tällaiseen yhtiöön liittymisestä;

6) vastiketta antamalla hankkiko arvopapereita, kaupankäynnistä vakioiduilla optioilla ja termiineillä annetun lain (772/88) 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja johdannaissopimuksia, joiden kohde-etuutena on arvopaperi, valuutta, korko, johdannaissopimus tai tällaisen kohde-etuuden hinnan kehitystä kuvaava tunnusluku, eikä osuuksia yhteisöissä lukuun ottamatta:

a) valtion, kunnan tai kuntayhtymän liikkeesen laskemia joukkovelkakirjoja;

b) arvopapereita, joilla käydään arvopaperimarkkinain (495/89) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuihin tavoin julkisesti kauppaa;

c) osuuksia sellaisessa sijoitusrahastossa, jonka pääomasta vähintään kolmeneljäsosaa on sijoitettuna a ja b alakohdissa tarkoitettuihin arvopapereihin ja joukkovelkakirjoihin;

d) puhelinosakkeita ja -osuuksia sekä muita sellaisia osakkeita tai osuuksia, joiden tuottaman oikeuden pääasiallisena sisältönä on oikeus kotitaloudessa tavallisesti käytettävän hyödykkeen tai palvelun saamiseen, jos osuuteen ei liity henkilökohtaista vastuuta yhteisön veloista; sekä

e) sellaisia osakkeita tai osuuksia, joita tarkoitetaan 40 §:n 1 momentin 5 kohdassa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

40 §

Älköön holhooja, holhouslautakunnan lu-
vatta, holhouksenalaisen puolesta:

4) ottako muuta lainaa kuin valtion myön-
tämää tai takaamaa opintolainaa, taikka men-
kö vekselisitoumukseen tahi vastuuseen toisen
velasta.

40 §

Älköön holhooja ilman holhouslautakunnan
lupaa holhottavan puolesta:

4) ottako muuta lainaa kuin valtion myön-
tämää tai takaamaa opintolainaa, taikka men-
kö vekselisitoumukseen tahi vastuuseen toisen
velasta;

5) luovuttako tai vastiketta antamalla hank-
kiko osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat
hallitsemaan huoneistoa, tai asumisoikeusasun-
noista annetussa laissa (650/90) tarkoitettua
asumisoikeutta;

6) tehkö sopimusta perinnönjaosta, joka toi-
mitetaan ilman perintökaaren 23 luvussa tarkoi-
tettua pesänjakajaa.

49 a §

Holhooja on velvollinen korvaamaan vahingon,
jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huoli-
mattomuudesta aiheuttanut holhottavalle.

Vahingonkorvauksen sovittelusta ja korvaus-
vastuun jakautumisesta kahden tai useamman
korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä
vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa
säädetään. Jos virkaholhooja on aiheuttanut
vahingon, korvausvastuuseen sovelletaan lisäksi
vahingonkorvauslain 3 ja 4 luvun säännöksiä.

Holhottava ei ole velvollinen korvaamaan va-
hinkoa, jonka holhooja on aiheuttanut toimies-
saan hänen lukuunsa.

50 a §

Holhouslautakunta voi määrätä, että holhoo-
jan on laadittava omaisuuden hoidon ja käytön
ohjeeksi hoitosuunnitelma ja esitettävä se hol-
houslautakunnan hyväksyttäväksi, jos tätä on
omaisuuden laatu ja määrä sekä muut seikat
huomioon ottaen pidettävä tarpeellisena.

Hyväksyttyä hoitosuunnitelmaa voidaan tar-
vittaessa muuttaa tai täydentää.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Sellaiseen oikeustoimeen, joka on tehty ennen
tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain
voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.
Näitä säännöksiä sovelletaan myös ennen tämän
lain voimaantuloa syntyneen vahingon korvaami-
seen.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen

*Voimassa oleva laki**Ehdotus**täytäntöön panemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.***2.****Laki****avioliittolain 86 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 13 päivänä kesäkuuta 1929 annetun avioliittolain (234/29) 86 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 16 päivänä huhtikuuta 1987 annetussa laissa (411/87), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***86 §**

Eloonjäänyt puoliso olkoon oikeutettu sanottuna aikana yksin vallitsemaan omaisuuttaan. *Kuitenkin on*, jos eloonjäänyt puoliso tahtoo tehdä sellaisen luovutus- tai muun toimen, johon toisen puolison suostumus 38 tai 39 §:n mukaan olisi tarpeen, hankittava siihen oikeuden lupa tai, jos perilliset ovat täysivaltaisia, vaihtoehtoisesti näiden kirjallinen, 66 §:n mukaisesti annettu suostumus. Eloonjäänyt puoliso tehköön osituksessa tilin omaisuuden vallinnasta kuolemantapauksen jälkeiseltä ajalta sekä sen tuotosta.

Eloonjäänyt puoliso *on oikeutettu* sanottuna aikana yksin vallitsemaan omaisuuttaan. Jos eloonjäänyt puoliso tahtoo tehdä sellaisen luovutus- tai muun toimen, johon toisen puolison suostumus 38 tai 39 §:n mukaan olisi tarpeen, *siihen on kuitenkin hankittava joko* oikeuden lupa tai *perillisten* kirjallinen 66 §:n mukaisesti annettu suostumus. Eloonjäänyt puoliso *on velvollinen tekemään* osituksessa tilin omaisuuden vallinnasta kuolemantapauksen jälkeiseltä ajalta sekä sen tuotosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 19 .

Oikeustoimeen, joka on tehty ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki**perintökaaren 23 luvun 3 ja 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 5 päivänä helmikuuta 1965 annetun perintökaaren (40/65) 23 luvun 3 ja 7 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 luku

Perinnönjaosta

3 §

Perinnönjaon saavat osakkaat toimittaa sopimallaan tavalla. Jos joku osakkaista on vajaavaltainen tai jonkun osuus pesästä on ulosmitattu taikka jos osakas vaatii, on jako pesänjakajan toimitettava.

7 §

Pesänjakajan on määrättävä perinnönjaon aika ja paikka sekä todistettavasti kutsuttava osakkaat toimitukseen. Pesänjakajan on, jos kaikki osakkaat ovat tulleet saapuville, koetettava saada heidät sopimaan jaosta ja, milloin sopimus saadaan aikaan, toimitettava jako sen mukaisesti. *Osakkaan vajaavaltaisuus ei estä noudattamasta sopimusta, jos pesänjakaja katsoo sen vajaavaltaisen edun mukaiseksi.*

3 §

Osakkaat saavat toimittaa perinnönjaon sopimallaan tavalla. Jos osakas on vajaavaltainen tai jos uskottu mies edustaa häntä perinnönjaossa, on kuitenkin noudatettava, mitä holhouselain 40 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetään.

Jos jonkun osakkaan osuus pesästä on ulosmitattu tai jos osakas vaatii, on jako pesänjakajan toimitettava.

7 §

Pesänjakajan on määrättävä perinnönjaon aika ja paikka sekä todistettavasti kutsuttava osakkaat toimitukseen. Pesänjakajan on, jos kaikki osakkaat ovat tulleet saapuville, koetettava saada heidät sopimaan jaosta. *Jos sopimus saadaan aikaan, jako on toimitettava sen mukaisesti.*

Jos holhooja tai uskottu mies on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen osakkaan puolesta, jako voidaan toimittaa sopimuksen mukaisesti, jos pesänjakaja katsoo sen päämiehen edun mukaiseksi.

Tämä laki tulee voimaan *päivänä*
kuuta 19

Jos perittävä on kuollut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.